

Jan Páleníček

Přední český sólista a komorní hráč, nositel velké rodinné hudební tradice, které kdysi vdechnul život klavírista a hudební skladatel Josef Páleníček, zakladatel Smetanova tria. **JAN PÁLENÍČEK** vystudoval konzervatoř a AMU v Praze u dvou nejlepších pedagogů té doby, u prof. Saši Večtomova a prof. Miloše Sádla. Komorní hudbu studoval ve třídě prof. Josefa Vlacha – primária Vlachova kvarteta. Setkání s Paulem Tortellierem, světoznámým francouzským violoncellistou, bylo vrcholem Páleníčkova uměleckého zrání.

text: PETR SOUKUP

// Kdysi jsem četl zajímavý titulek u vašeho jména, kde bylo napsáno: „Mnohé soudobé hudbě nevěřím.“ Co si máme pod tím představit?

Myslím, a to dnes platí více, než kdy jindy, že hudba má posluchače potěšit, odpoutat od starosti všedního dne, nabít energií. A takovou současnou hudbu slyšíme dnes jen pomálu. V mnohých případech považují díla současných skladatelů (ale i mnohých autorů dvacátého století) až za jakýsi „hudební podvod“. Nedovedu si představit, že ony skřeky, podivné konstrukce naskládaných not v chaotických rytmech, mohou být spontánním výtryskem upřímných hudebních emocí. Dle mého to jsou v těchto případech bohapusté experimenty s hudební materií, což ale někdy nemusí paradoxně dopadnout katastrofou. Za hudbu to ale nepovažuji. Paralelu bych viděl například ve výtvarném umění. Nacákáte-li na velké plátno ad hoc barevné fleky, plátno pak pověsíte do moderního interiéru, nemusí to také dopadnout špatně. Ale je to opravdu umění? Naštěstí se ale mezi autory najdou i výjimky potvrzující pravidlo, a to je podstatné a potěšení hodné.

// Jste organizátor Českých kulturních slavností. Můžete přiblížit jejich vývoj? Jaký vy z nich máte osobní pocit?

České kulturní slavnosti jsem vytvořil v zájmu zachování esence duchovních hodnot českého národa prezentované předními českými i zahraničními umělci. Vznikly v roce 2002 spojením

osmi významných českých festivalů při zachování jejich vlastních tradičních identit. Význam tohoto propojení vidím v jednotné podpoře takového umění, které pozitivně ovlivňuje kvalitu našeho každodenního života, našeho myšlení a tím i morální profil celé společnosti. Další jednotící atribut, v souvislosti s narůstající celoevropskou ekonomickou a společenskou globalizací, patří v systematické podpoře národního umění, tj. umění, které představuje a dále rozvíjí tvůrčí a interpretační tradice Čechů, Moravanů a Slezanů, na které se v současnosti tak často zapomíná. Pro nás organizátory jsou pak odměnou sály naplněné spokojeným publikem, což je také svědectvím správně nastavené dramaturgie.

// Co je v plánu Českých kulturních slavností v letošním roce?

Tak jako každý rok se posluchači mohou těšit na tradiční repertoár v podání těch nejlepších.

Bohužel však v drasticky redukováném počtu, neboť ani po dvanácti letech existence ČKS grantová komise ministerstva kultury nepochopila význam a smysl tohoto festivalového cyklu, přinášejícího do nedávné doby více než 70 koncertů, výstav obrazů předních českých výtvarníků, či divadelních představení, a to do mnohých českých regionů. Tíha ekonomického zabezpečení tohoto rozměrného projektu tak zůstává především na sponzorech, kterých ale v současných českých ekonomických podmínkách markantně ubývá. Paradoxem je, že tuto

// Dle mého to jsou v těchto případech bohapusté experimenty s hudební materií, což ale někdy nemusí paradoxně dopadnout katastrofou. Za hudbu to ale nepovažuji.

ekonomickou nepřízeň řešíme v době, kdy jsme držiteli prestižní Ceny České hudební rady a České kulturní slavnosti patří od letošního roku mezi takzvané prioritní projekty Ministerstva kultury ČR, a to hned vedle Pražského jara a několika dalších festivalů.

// Jako sólový violoncellista jste také člen Smetanova tria. můžete představit zbylé spoluhráče?

Smetanovo trio v letošním roce slaví osmdesát let své existence. Již v době vzniku, kdy jej založil můj otec Josef Páleníček spolu s Alexandrem Plockem a Františkem Smetanou, mu bylo dáno do vínku sólistické zázemí všech jeho členů. V duchu této tradice pokračuji s vynikajícími sólisty s komorním cítěním – Jitkou Čechovou a Jiřím Vodičkou, s nimiž jsme právě vydali na CD Brahmsovy koncerty (Dvojkonzert a moll a Klavírní d moll) a komplet trií D. Šostakoviče spolu s M. Ravelem.

// Dokázal byste se v současné době uživit jen jako interpret?

Já asi ano. Ale považuji to opravdu za zcela výjimečné. Je ale jisté, že nebýt početných koncertů v zahraničí, v Čechách bychom již dávno umřeli hladu. Obecně řečeno, kvalitní český interpret u nás absolutně ztratil základní jistoty, adekvátní společenské postavení, či, chcete-li, prestiž, která by předikovala alespoň základní minimální počet koncertů. Souvisí to také s upadající národní hrdostí či povědomím o kulturní tradici, na jejíž základech stál mj. i vznik našeho samostatného státu v roce 1918. V této souvislosti je třeba také politovat naší mladou uměleckou generaci s její mizivou perspektivou. I to je důvod, proč jsem ukončil, k mé lítosti, svoji dvacetiletou pedagogickou činnost na konzervatoři a AMU v Praze.

// Zajímá mě srovnání – hrát pro české publikum a pro zahraniční. Tedy – přiznám se – že více mě zajímá pořadatelský přístup...

Dobry interpret nerozlišuje české či zahraniční publikum, stejně tak publikum velkých či malých měst. Hrát vždy naplno je věcí profesionální cti, ale také samotné radosti z dobře vykonané práce. V neposlední řadě pak plaisir z kontaktu s hudbou, kterou milujete a snažíte se o její co možná nejlepší ztvárnění, a to v každém případě. Z pohledu pořadatele je pak zásadní otázkou šťastná volba interpreta, který disponuje schopností správně a přesvědčivě

oživit prapodstatu interpretovaného díla, což je hlavním předpokladem pro návrat posluchačů do koncertních sálů, a to i v dnešní době kulturního úpadku.

// Kdyby vás otec Josef Páleníček neměl co do činění s hudbou... myslíte si, že byste, i přesto všechno, byl i vy hudebníkem?

Těžko říci. Je pravdou, že jsem již jako kojeneček usínal v kolébce pod klavírem, jehož barevný zvuk tvořený mým otcem slyším dodnes. Jako mladík jsem byl pak svědkem pravidelných zkoušek Českého tria, ale také mnohých otcových setkání s významnými českými i zahraničními hudebníky. Zásadní vliv, který se mi stal až do dnešních dnů osudným, byl kontakt s mým tehdejší profesorem Sašou Večtomovem. V komorní oblasti pak ale i s Josefem Vlachem. Nebýt toho všeho, Bůh ví...

// Do jaké míry vás formovalo studium na AMU jako žák a jako pedagoga?

Tuto otázku jsem již částečně zodpověděl v minulém odstavci. Na AMU jsem studoval u Saši Večtomova, který mi byl od dětství velkým vzorem. Za zmínku ale stojí i etapa, kterou jsem prožil v oblasti sólové hry po boku Miloše Sádlo. Byl jakýmsi Večtomovovým protipólem, což z pohledu studenta bylo nesmírně cenné a inspirativní. V oblasti komorní byl pak pro mě kontakt s Josefem Vlachem zcela zásadní. Jeho hluboký a opravdový přístup k hudbě byl doslova strhující, a pro nás studenty doslova až zavazující. Tyto zkušenosti jsem pak s radostí tlumočil mým studentům na již zmíněné Pražské konzervatoři a později na AMU. A co pedagoga potěší nejvíce? Nedávno jsem koncertoval v Tokiu a hle, v témže roce, dokonce i ve stejném sále, zde vystupoval i můj vynikající student AMU Josef Karlíček. A tak to má být.

// Kteří současní skladatelé soudobé hudby vás baví?

Mj. O. Kukul, R. Haas, P. Breiner, kteří pro nás napsali senzační hudbu, ale jistě by se našla i řada dalších. /

// Hrát vždy naplno je věcí profesionální cti, ale také samotné radosti z dobře vykonané práce.